

DEMOKRACIJA

Daljnovidnost je največkrat sposobnost zapazovanja najbližjih stvari.

PAUL - HENRI SPAAK

Leto XIII. - Štev. 14

Trst - Gorica, 15. julija 1959

Izhaja 1. in 15. v mesecu

II. obdobje ženevske konference

Glas zaslužjenih narodov trka na svetovno vest

V ponedeljek so zunanji ministri velesil pričeli z drugim obdobjem ženevskega zasedanja. Med udeleženci ne vlada optimizem za uspeh njihovih naporov. Že med prvim obdobjem konference, ki dejansko pomeni novo etapo politično-diplomske ofenzive Sovjetije, so kvalificirani zastopniki podjarmljenih narodov predložili zahodnim zunanjim ministrom posebno spomenico, v kateri z obžalovanjem ugotovljajo, da zavezniški načrti za ureditev vzhodno-zahodnih vprašanj ne vsebujejo niti besede o osvoboditvi zaslužjenih narodov. Med drugim pravi spomenica tudi naslednje: »Dejanskega prenehanja dosežanih napetosti ni mogoče uveljaviti brez uresničenja pravice narodov, da sami odločajo o svoji usodi in to ne samo v Vzhodni Nemčiji, ampak po vseh evropskih deželah. Nemško vprašanje, nadaljuje spomenica, »je neločljivo povezano s svobodo vseh narodov v Vzhodni in Srednji Evropi. To sovsnost narekuje zemljepisna lega v bližini Nemčije obstoječih dežel kot tudi analogija moralnih in pravnih aspektov.«

Te ugotovitve očitujejo bivstvene elemente dejanskega mednarodnega položaja kakor tudi metode, ki bi se jih morale poslužiti zahodne sile za uspešno kljubovanje sovjetskemu pritisku proti Zahodu. Okupacija vzhodnih predelov Nemčije s strani Sovjetske zveze in vzpostavitev komunistične pankovske vladavine je samo organska posledica podjarmljenja dežel med Sovjetijo in zahodnim svetom. Toliko časa, dokler bo Sovjetija gospodovala tem deželam in jih uporabljala kot mostiče za vojaško nadzorstvo nad vmesnimi deželami, je vsaka zamisel nemške združitve gola utvara.

Na drugi strani je Sovjetija z veljavni pogodbi in drugimi določili mednarodnega prava juristično in moralno prav tako dolžna vrniti svobodo sovjetskemu delu Nemčije kot Estonski, Letonski, Litvi, Poljski, Češkoslovaški, Madžarski, Romuniji, Bolgariji in Albaniji. Prav zaradi tega bi bilo pravično, utemeljeno in tudi smotno, da se zahodne sile enkrat že odločijo, da obe vprašanji - vprašanje nemškega zedinjenja in vprašanje osvoboditve zaslužjenih narodov - obravnavajo kot celotno vprašanje in tako tudi postopajo.

Poleg čisto vojaških obrambnih ukrepov je tudi pravna metoda za politično pobljanje sovjetskega rinjenja proti Zahodu, ki se na ženevski konferenci tako odkrito življenjsko nevarno stopnjuje od ure do ure z vsemi topovi hruščevskega vojnoujskarskega žargona. Neposredni cilj, ki ga Hruščev zasleduje, ni samo priznanje s sovjetsko napadalnostjo doseženega obstoječega stanja v Evropi, ampak to stanje z novimi sunki še povečati, in sicer z ustvarjanjem tako imenovanega »svobodnega mesta« v Zahodnem Berlinu. Na ta način bi Sovjeti z enim udarcem dokončno uničili ugled zahodnega sveta med zaslužjenimi narodi, zlomili njihov moralni upor proti sovjetskemu gospostvu in za dolgo dobo pogasili vse upe in nade na osvoboditve. To pomeni, da bi odstranili vse tiste važne činjenice, ki se še danes upirajo sovjetski napadalnosti proti Zahodu.

Brezobzirno suvanje Sovjetije v Nemčijo in drugam je značilnost boljševiske

Hruščev zopet straši

Za prvi del ženevske konference je Hruščev pobral v Albanijo in je vztrajno puščal s svojimi groznjami Italiji, Grčiji in Turčiji vplivati na potek konference. Ker grožnje niso zalegle je iztisnil svoj predlog o ustvaritvi brezatomskega balkanskega področja. Tudi ta manever mu ni uspel.

Za pričetek drugega obdobja ženevskega zasedanja si je izbral Varšavo, kamor je priletel z letalom večeraj zjutraj na letališče Babice.

Zahodni diplomati so prepričani, da bo Hruščev, ki so ga v Varšavi z vsem pompom sprejeli ter celo izpraznili tovarne, da so delavci lahko odšli na ceste in ulice, zopet navijal za sovjetske rešitve berlinskega vprašanja. Ni izključno tudi, da bo poskušal ustvarjati zmedo med zahodnim javnim mnenjem. Kremelj pa ni več neznanca, zato bodo tudi ti Hruščevi napori verjetno zaman.

Hruščevi vztrajni napori za vsaj simboličen premik komunistične »dinamike« so značilni za vsako diktaturo, ki brez »dinamike« tako rada ohromi. Kaj so Hruščevu res tako nujno potrebne bodrilne injekcije doma in v tujini?

V NEDELJO, 19. t.m. BODO UPRIZORILI OB 16. URI PRI CERKVI NA REPENTABRU DRAMO

SLUHERNIK

VABLJENI VSI SLOVENC!

revolucije. Takega pojava pa ni mogoče zadržati in urejevati z diplomatskimi pogajanjimi. Edino sredstvo je odločnost civiliziranega sveta, da se sovjetskih groženj ne ustraši, ampak postavi nasproti vse svoje stvarne in moralne sile. Pravična stvar osvoboditve zaslužjenih narodov je najdragocenejša moralna dobrina. To priznava sam Nikita Hruščev z izmišljotino, da je pokojni John Foster Dulles Mikojanu zagotovil, da se je odpovedal politike osvoboditve. Prav to neinteligentno podtikanje dokazuje, kako občutljivi so Sovjeti v tem vprašanju.

Neizprosnna borba, ki jo Sovjeti v tem času vodijo proti Zahodu na vseh področjih, ukazuje potrebo po določenih zaključkih, ki so jih Evropi v zadnjih štirideset letih pripravile izkušnje z boljševiszom. Zastopniki zaslužjenih narodov so jih oblikovali nekako takole: Značilno je za našo dobo, da večina politikov in diplomatov ne priznava dejstva, da obstajajo v političnem življenju tudi neresljiva vprašanja. Skrajni čas bi že bil, da bi državni hrabro in jasno obvestili javno mnenje svojih dežel, da z rednimi pogajanjimi ni mogoče v odnosih do Sovjetije urediti nobenega temeljnega vprašanja mednarodnega značaja, pravičnosti in sodelovanja. Nadalje je treba korigirati mnenja, ki so od časa do časa pojavljajo, češ da so Sovjeti uporabljuje tudi normalne klasične diplomatske metode.«

Taka naziranja, zatrjujejo zastopniki zaslužjenih narodov, so popolnoma zmotna, ker Sovjetija ni normalna država. Ta država ne priznava načel mednarodnega prava in mednarodne skupnosti, celo ločljiva načela so ji tuja. Pogajanja s to državo niso samo odveč, ampak so tudi škodljiva, ker je glavno vodilo sovjetskih zastopnikov izigravanje in politična propaganda komunizma, kar je dokazal tudi

zadnji ženevski sestanek. Zavedati se je treba, da nimajo pogajanja s Sovjeti nobenega opravka z možnostjo ali preprečitvijo vojne. Če bi bili Sovjeti na vojno pripravljeni brez nevarnosti, da se že v samem prvem razdobju rušijo ne samo njihove postojanke po okupiranih deželah, ampak prav tako tudi doma, bi tako vojno Sovjeti že davno sprožili, ne da bi jih pri tem kakršna koli pogajanja zadrževala. Sovjetija ni v stanju sprožiti vojne proti Združenim državam. V ostalem ni v štiridesetih letih svojega obstoja tvegala niti ene same vojne večjega obsega. Vedno se je zadovoljevala z napadi na svoje šibke sosedje. Proti Japonski je nastopila šele takrat, ko je ta dežela postala nesposobna za vsako nadaljnje bojevanje zaradi uporabe ameriške atomske bombe.

Končno smatrajo zastopniki zaslužjenih narodov, da bi morala skupnost svobodnih narodov proklamirati dvoje obveznih norm mednarodnega prava, in sicer: 1) Nedopustnost priznanja z mednarodnim deliktom ustvarjenega položaja in 2) dolžnost, da se posledice takega delikta popravi. S proklamacijo teh načel bi prenehale moskovske spekulacije o priznanju obstoječega stanja, ki ga je ustvarila sovjetska napadalnost in zaradi katere je mednarodno ozračje še vedno tako zadržljivo.

Moralna dolžnost in realistična politika zahtevata, da svobodni svet naziva stvari s pravim imenom. Če Sovjetija na ženevski konferenci naziva tistih 12.000 mož zavezniških vojakov v Zahodnem Berlinu z »okupatorji«, potem je nerazumljivo, zakaj zahodnjaki ne zahtevajo umik milijonske okupatorske vojske iz dežel zaslužjenih narodov.

To so glavne misli spomenice, ki v teh dneh kroži po Zenevi med zunanjimi ministri in njihovimi delegacijami.

HEINRICH LUEBKE iz Porenja je bil 1. julija izvoljen za novega državnega poglavarja Zahodne Nemčije. Svojo dolžnost bo prevzel 15. septembra, ko izteče poslovna doba dosedanjemu predsedniku republike, Teodorju Heussu. Novi predsednik je katoličan in prista demokrščanske stranke, ki bo tako pridržala v svojih rokah kanclerski in predsedniški položaj. Sedanjí predsednik Heuss je namreč liberalec.

Izvolitev Heinriha Leubkeja tolmačijo kot velik Adenauerjev uspeh. To velja tako za večino, ki jo je Leubke dosegel kot za simboličen pomen kraja, kjer so ga izvolili. Predsednika republike volijo v Zahodni Nemčiji vsi člani bomske poslanske zbornice, zastopniki posameznih dežel in Zahodnega Berlina. Vsi volilni upravičenci, ki jih je 1038, so se zbrali v Zahodnem Berlinu, da s tem v času ženevskih pogajanj še enkrat podtržajo, kako smatrajo ta del bivše nemške prestolice za svoje glavno mesto, kateremu se ne bodo odrekli. Pri prvem glasovanju ni dobil noben kandidat absolutne večine, pri drugem pa je Leubke zbral 526 glasov, torej več kot polovico. Socialdemokratski kandidat Karel Schmidt je dobil 386 glasov, liberalni kandidat Maks Becker pa 99 glasov. Vsi kandidati so dobili več glasov kot je bilo med volivci pripadnikov njihovih strank, kar pomeni, da so manjše stranke glasovale po osebnih simpatijah.

Zahodni zastopniki so pred volitvami izrazili željo, da bi glasove poslancev Zahodnega Berlina šteli posebej, da ne bi s poudarjanjem enotnosti dražili Sovjetov. Predsednik volilnega akta pa je še držal odločb ustavnega sodišča, ki priznava Zahodnemu Berlinu značaj zahodnonemške dežele.

Heinrich Luebke je star 66 let in je bil doslej poljedelski minister v Adenauerjevi vladi. V prvi svetovni vojni je bil prostovoljec, po vojni pa poslanec katoliškega centra. Pod nacisti so ga dvakrat zaprli. Po drugi svetovni vojni se je vrnil v politiko, kjer se je zlasti posvetil kmetijstvu. V domačem kraju so ga imenovali rdečkar, ker je rdečelasec.

ALZIRSKI TERORIZEM se je razširil tudi na Italijo. V nedeljo, 5. t.m. je v ul. Val Savio v Rimu raztresel peklenški stroj, ki so ga neznanci podtaknili na avto, s katerim se je navadno prevažal Taleb Bulhuf, Alžirec, po sedanjem državaljanstvu pa Tunizijec. Pri eksploziji je bil ubit Ronny Rovai, njegovi igralški tovarishi pa so bili težje in lažje ranjeni. Taleb Bulhuf je ušel gotovi smrti. Vsa javnost je upravičeno ogorčena nad zločinskimi teroristi. Policija neutrudljivo zasleduje teroriste. Zeleti je, da bi čimprej padli v roke pravice, da bi se zaključile partijske spekulacije, ki so sedaj pridno na delu.

NOVA AVSTRIJSKA VLADA. Po končanem avstrijskih parlamentarnih volitvah, pri katerih je zelo pičlo zmagala Ljudska stranka, so med njo in socialisti potekala dvamesečna, včasih celo dramatična pogajanja za sestavo nove vlade. Julius Raab, predsednik Ljudske stranke, je pred dnevi sprejel mandat št. 3 za sestavo no-

Dogodki po svetu

ve vlade, ki bo verjetno v petek, 17. t.m. tudi končno sestavljena. Dne 7. t.m. se je Raab zaradi nesoglasij s socialisti glede nadzorstva nad podržavljenimi podjetji in spora glede zasedbe mesta zunanjega ministra mandatu odpovedal. Sedaj so ta nazkrižja poravnana.

V glavnem bodo novo vlado sestavljali člani sedanje vlade pod predsedstvom zveznega kanclerja Raaba. Spremembe pa bodo v zunanjem ministrstvu. Dosedanjí zunanji minister Figl, ki je član Ljudske stranke, bo mesto prepustil socialistu Kreiskyju, v poljedelskem ministrstvu pa bo socialist Thoma.

HAILE SELASSIE V KREMLJU. Absinski cesar je pred kratkim poroval v Sovjetijo, morda tudi s kakšno posebno poravnalo mislijo za Titov račun. Pri tej priložnosti je cesar povabil Hruščeva na obisk v Etopijo. Tako se bodo komunisti s cesarsko pomočjo vgnedili v Vzhodno Afriko. Priznati pa je treba, da sta oba poglavarja premetena, vprašanje je, kdo bo koga okrog prinesel.

ZAHODNE SILE ZAVRACAJO SOVJETSKI BALKANSKI PREDLOG. Zahodne sile so zavrnile sovjetski predlog brezatomskega področja na Balkanu, ki ga je Hruščev sprožil v Albaniji.

ITALIJANSKE OBLASTI so odklonile vstopne vize Olgi Kolobovi, podpredsednici »partizanov miru« in Ireni Lagunovi, ravnateljici radjološkega zavoda. Obe sovjetski komunistki sta nameravali na sestanek »partizanov miru« v Italijo.

HRSUCEVA »MIROLJUBNOST.« Bivšemu new-yorskemu guvernerju, Averellu Harrimannu je ob njegovemu obisku v Sovjetiji Hruščev med drugim dejal tudi tole: »Ce nameravajo Združene države s silo braniti svoje pozicije v Berlinu, bodo tudi Sovjeti uporabili silo. Naše rakete bodo avtomatično frčale... Sovjetske vojaške sile so pripravljene, da podprejo kitajski napad na Formozo, tudi če bi zaradi tega izbruhnila vojna... Sovjetija ne bo nikoli privolila v zedinjenje Nemčije, ki ne bi vzdrževala socialističnega sistema.« Listi, ki navajajo ta najnovejša Hruščeva vojnoujskarska otepanja, ne povedo, ali in koliko vodke je Hruščev pred tem zaužil.

IZRAEL BO DOBAVLJAL OROŽJE ZAHODNI NEMCIJI. Izrael je danes pomembna orožarna. Se celo Združenim državam dobavlja brzostrelke, ki tudi po 50.000 iztrekljih ne izgubljajo na strelski preciznosti. Lažje orožje pa dobavlja Izrael tudi mnogim drugim državam, Nizozemski, Latinski Ameriki itd. Nemci so v Izraelu naročili minometalce. Naročilo, ki so ga dolgo časa prikrivali, se je končno pojavilo pred izraelskim parlamentom. Ta je naročilo odobril s 57 glasovi proti 46. Dve vladni koalicijski stranki sta glasovali pro-

Ob zgodovinskem gradivu Komunistične partije Slovenije

Ob zgodovinskem gradivu KPS

»Kdor revolucionari na pol, si si sam koplje grob. Revolucijo ustvarjamo s tem, da uničujemo njena nasprotja.« Tako je dejal Saint Just, sodelavec Robespiera enega izmed treh stebrov francoske revolucije. Edvard Kardelj, eden glavnih voditeljev in današnjih prvih ideologov slovenske in jugoslovanske komunistične partije, navaja v neizpiljeni obliki ta izrek v svoji knjigi »Razvoj slovenskega narodnega vprašanja«.

Temu načelu, ki ga je zapisal že pred drugim svetovnim spopadom, so Kardelj in njegovi pristaši ostali zvesti in dosledni v vsem svojem delovanju. To osnovno pravilo jih je vodilo pri neusmiljenem uničevanju nasprotnikov, je bilo vzrok posebnosti besnega preganjanja in blatenja vseh nekomunističnih borcev proti okupatorju, ki so jim bili kot tekmeči še posebno nevarni. Po tem nauku so po vojni in po že dobljeni zmagi likvidirali desettisoče razoroženih domobrancev. Po tem obrazcu so do danes uprizarjali številne politične procese, s katerimi skušajo zavarovati svoj monopol na oblast. Če upoštevamo to njihovo zadržanje, potem tudi razumemo, zakaj tudi med zamejskimi manjšinami ne dopuščajo nikomur drugemu

do besede; zakaj je vedno pravilno samo tisto, kar sami počnejo, pa čeprav se še danes vežejo na Koroškem z Wedenigom, ki je likvidiral dvojezično šolstvo, in so na Proseku bili plat zvonja zaradi brigadirske zahteve, kateri so se teden dni zatem sami in prostovoljno uklonili.

Saint Justovih besed pa nismo omenili zato, da bi pograveli ta splošno znana in sveža dejstva. Na Kardeljev citat smo se spomnili ob prebiranju jugoslovanskega časopisa, kjer na dolgo in široko obujajo spomine na predvojne procese proti raznim komunistom.

Že v Titovi biografiji, ki jo je napisal zdaj pozabljeni Dedijer, smo brali, kako se je držal na sodišču sedanji maršal; kako ni nikogar izdal; kako je kratkratnim sodnikom odrekal pravico, da bi ga sodili; kako je v mariborski jetnišnici odklonil prošnjo za pomilostitev. Pred kratkim so bili objavljeni izvlečki zapisnika ene ga izmed procesov proti Kardelju. Zopet smo lahko prebrali, da je Kardelj odkrito priznal svoje komunistično prepričanje in dejavnost, potrdil, da je tiskal komunistično propagandno gradivo in ga razdeljeval, da se je sestajal itd. Ni pa povedal, kdo mu je tiskal to gradivo niti s kom se je sestajal. Podobnih sodnih postopkov je bilo še več, in mnogih komunisti so se tudi po kratkih uradnih dokumentih izluščili kot načelni ljudje, ki imajo pač svoje ideale, za katere se zaveštno borijo.

ti in izzvali vladno krizo. Ben Gurion je odstopil, bo pa sestavil novo vlado, ki bo sredinsko-desničarsko usmerjena. Oboroževalna industrija je spričo napetosti na Srednjem vzhodu za Izrael življenjsko važno vprašanje, posebno še spričo obilnih podpor Sovjetov arabskim državam.

Pravijo, da je v debati o tem vprašanju prišlo tudi do naslednjega razgovora: »To bo naravnost izvrstna kupčija, je zatrjeval Ben Gurionov pristaž nekega opozicionalca. »Kako to«, je ugovarjal opozicionalca, »Jasno, ga je zavrnil režimovec, »Nemci vendar nečejo vojne, kaj naj torej počno z našimi granatami. Naprej jih bodo prodali, najbrž Egipčanom. Ti bodo zavrteli spet eno tako kot ob koncu I. 1956; granate bodo spravili na Sinajo in mi jih bomo od tam odnesli in jih spet prodali Nemcem, in tako dalje.«

ZVIANJE PLAČ VATIKANSKIM NAMEŠCENEM. Papež Janes XXIII. je svojim 2.000 nameščencem znatno povišal mesečne prejemke. Poviški veljajo od 1. julija dalje in znašajo 25 do 30 odst. Papeževi švicarski stražniki bodo odslej dalje prejemali po 65.000 lir. Povprečna plača nameščencev po državnih tajništvi znaša 110.000 lir. Najnižje prejemke imajo stražniki, delavci in nameščenci pa znatno višje. Poleg plače pripada vsakemu vatikanskemu uslužbencu draginska doklada za ženo 10.000 lir in za vsakega otroka po 12.000 lir mesečno.

SOVJETSKI PSICKI V VSEMIRJU.

Agencija Tass je sporočila svetovni javnosti, da so Sovjeti 2. t.m. izstrelili enodelno raketo z dvema piščkami v notranjosti. Piščka »Otvadžina« (po slovensko drzna, smela) je že tretjič potovala v vsemirje, »Snežinka« pa prvič. V raketi pa je bil še tretji potnik, kunec. Brez kunccev na tem svetu ni poizkusov in to velja še prav posebno za Sovjetijo in ostale komunistične dežele. Vse tri živali so se srečno vrnile na zemljo. Podrobnosti poleta Sovjeti niso izdali. V Združenih državah temu dogodku ne pripisujejo posebne važnosti. Po mnenju ameriških strokovnjakov je sovjetska raketa srednje vrste dosegla višino 160 km, dočim je ameriška raketa 28. maja dospela v višino 480 km nad zemljskim površjem.

AMERISKO KRIZARKO NA ATOMSKI POGON so splovili 14. t.m. v Quincyju pod imenom »Long Beach«. Je to prva nadvodna enota ameriške vojne mornarice. Krizarka je dolga 261 m, 22 m je široka in ima 14.000 ton nosljivosti. Spada med težke krizarke in bo opremljena z izstrelitvi za rakete »Terrier« in »Talos«. Poveljeval ji bo kapitan Eugen Wilkinson, ki je vodil podmornico »Nautilus« pod Severnim tečajem. Gradbeni stroški: 250 milijonov dolarjev.

S PISTOLO V ROKI V SVOBODO. Triindvajsetletni Obrad Butkovič, ki je skupno z 22 potniki in 5 močmi posadke potoval 8. t.m. iz Boke Kotorske proti Zagrebu, je s pištolo v roki prisilil pilota, da je okrenil letalo proti Italiji. Letalo je pristalo na letališču Palese. Ubežnik je zaprosil oblasti za politično zatočišče, letalo pa se je vrnilo v Boko.

In tu se nam samo po sebi postavlja važno vprašanje. Če je v »stari in gnili« predvojni državi in družbi bilo tako, zakaj pa po vojni nismo še brali o kakšnem podobnem političnem procesu, na katerem bi se tudi navadni obtoženci, ne da bi morali biti na Stepinčevi ali Djilasovi ravni, lahko obnašali prav tako hrabro in se izkazali kot pošteni in načelni ljudje, kot so v predvojni Jugoslaviji komunisti? Zakaj nikoli ne naletimo na zatrjevanja, da bi nekdo izjavil »nočem povedati« ali pa »sestajal sem se, a ne povem s kom?« Zakaj tudi po vojni ne pisari fitovski tisk, če izvememo dr. Politeov zagovor nadškofa Stepinca (toda dr. Politeo, ki je pred vojno z enako doslednostjo branil tudi Tita, je bil tudi edini, ki si je tak zagovor dovolil) o več takih hrabrih odvetniških nastopih, kot je bil n. pr. pred vojno dr. Henrik Tuma, ko je branil komuniste, ki so organizirali spopad z nacionalistično »Orjuno«?

Nihče vendar ne bo trdil, da v Sloveniji in Jugoslaviji ni več poštenih, zavednih in pogumnih ljudi, pa čeprav niso komunisti. Je pa nedvomno po sredi nekaj drugega: kljub neprestanemu beseđičenju o demokraciji, ki je bila in je sedanjim jugoslovanskim oblastnikom zelo priljubljena fraza, se komunistična pravica po vsem videzu temeljito razlikuje od nekomunistične.

»Vem, pa ne povem!« Kje bi se danes obtoženec nekdanjega Kardeljevega kova, navaden brezposelni učiteljski pripravnik, upal pred komunističnimi oblastmi ziniti kaj takega in pri tem ostati še živ in cel? Saj bi sodišča ne dopustila take fitokletne izjave!

Tako osvetljen, se dober del zgodovinskega gradiva, ki ga zdaj s takim pompom in samohvalo objavljajo v okviru proslavljanja 40 letnice jugoslovanske KP, (Nadaljevanje na 4. str.)

VESTI z GORIŠKEGA

NOTRANJI POLOŽAJ Hrvatski ustaši rovarijo naprej

V senatu je Cadorna, bivši vrhovni poveljnik vseh prostovoljnih borcev za svobodo v severni Italiji proti nemškemu okupatorju in fašistom, ostro kritiziral odločitev ministra Andreottija, da se sprejme v vrste vojaške konjenice bivši častnik saloške Mussolinijeve republike, ki so se borili na nemski strani ter s tem kršili prisego zvestobe, ki so jo bili dali kraljevi vojski. 72 generalov in 3 parlamentarci, je povedal sen. Cadorna, so ministra Andreottija opozarjali na neumestnost njegovega namena, pa ni nič pomagalo. Odločil je on, ki je bil pod fašizmom neke vrste ideološki fašistični doktrine.

Na Siciliji so volili predsednika deželne zbornice. Pri prvem glasovanju sta prešla demokratski in krščanski socialni kandidata enako število glasov, to je vsak 43. Ugotovili so, da je pet poslancev, demokratski ali monarhistov ali misovcev glasovalo za kandidata Milazzovih krščanskih socialcev. Takim pravijo »franchi titatori«, ali oostrelci.

Naslednjega dne je bil s 45 glasovi proti 41 izvoljen demokratski kandidat. Tokrat so se namreč pojavili samo trije oostrelci.

Se tik pred volitvami predsednika deželne zbornice, je tajnik demokratske stranke Moro izjavil: »da so že zaradi svoje krščanske vesti demokristjani proti fašizmu in vsaki diktaturi«. Kritiziral pa je tudi zadržanje strank, kot so liberalna, monarhistična, novofašistična, republikanska in ona Saragatovih demokratičnih socialistov. Morove izjave in kritike so pri prizadevanju zbudile veliko ogorčenje. Zlasti novofašisti in monarhisti zahtevajo zdaj pojasnila, ker ne marajo biti predmet napadov, ko se vendar krščanska demokracija z njihovo pomočjo drži na vladi in v odborih, ne samo v Rimu, ampak tudi drugod.

Pojasnila, ki jih tile zahtevajo od predsednika vlade Segnija utegnje spraviti vlado v krizo, saj je kakih sto demokratskih poslancev že napovedalo svoj protiglas, če jih, kakor verjetno, Segnija pojasnilo monarhistom in novofašistom ne bo zadovoljilo.

Tudi Fanfani je pridno na delu za zopetno obuditev in okrepitev svoje skupine, ki naj se pokaže na prihodnjem kongresu stranke.

V pogovoru s časnikarjem tednika „Europeo“

V četrtek 25. junija se je mudil na Gorškem g. Bocca, časnikar milanskega tednika »Europeo«. Prišel je semkaj, da bi se seznanil z vprašanjem slovenske jezikovne skupnosti. Zanimalo ga je, koliko je resnice, na tem, kar sta glede tega povedala v Ljubljani, na partijskem kongresu Miha Marinko in Ranković, predvsem da je ravnanje Italije s slovensko manjšino boljše od ravnanja Avstrije s korškimi Slovenci. G. Bocca je obiskal Steverjan, kjer se je razgovarjal z učiteljem, g. Cirilom Terpinom ter z njegovim očetom g. Francem.

Zvečer pa je imel poldrugo uro dolg razgovor z dr. Sfiligojem, ki mu je v področnosti in z dokumenti v rokah odgovoril na vsa vprašanja tako, da se je g. Bocca jasno in izčrpno prepričal o položaju naše manjšine. Obiskal je v Gorici oblastva in se z njimi zadevno razgovarjal.

Poročilo o teh svojih razgovorih na Gorškem in onimi, ki jih je imel na Tr-

žaškem je g. Bocca priobčil v tedniku »Europeo« od 5. t.m. in sicer v kratkem toda jedrnatem članku. Ni priobčil vsega, kar je tu slišal in videl, ker bi to zahtevalo veliko večjega prostora. Razen nekaj netočnih podatkov, kakor na primer, da obiskuje nižjo slovensko srednjo šolo v Gorici samo 18, namesto 118 dijakov podatki, ki mu jih ni dal dr. Sfiligoj, je poročilo časnikarja g. Bocca, zadovoljivo, saj so ga zadovoljno pozdravili slovenski listi, od italijanskih pa se nobeden ni ob njega obregnil. Posamezni Italijani pa so tudi poročila pohvalili.

AMNESTIJA

V soboto 11. t.m. je predsednik Gronchi podpisal zakon, ki proglašča amnestijo (popolno pomilostitev) mnogih zločinov in prekrškov ter odpust dveh let zapora in 500.000 lir denarnih kazni. Zakon je stopil takoj v veljavo.

Rip fatimske Matere božje

V nedeljo zvečer 12. t.m. so s helikopterjem pripeljali v Gorico kip fatimske Matere božje. Skof in verniki so slovesno sprejeli kip Matere božje na igrišču v ul. Balamonti in ga v procesiji prenesli v cerkev Srca Jezusovega, kjer je ostal do ponedeljka 13. t.m. zvečer, ko je zopet poromal drugam.

Slovenski verniki so fatimsko Mater božjo počastili z mašo, ki jo je daroval msgr. Novak s petjem in pridigo v ponedeljek ob 6 uri zjutraj. Oni iz devinskega dekanata pa ob 10.30.

Seja občinskega sveta

V petek 26. junija je gorški občinski svet razpravljal od 6 ure zvečer do skoro polnoči, s kratkim polurnim presledkom, o prošnji družbe ATA, da se ji dovoli spremeniti avtobusne proge in urnik prometne službe. Zato je bilo treba razpravljati o dodatnih členih k redni pogodbi, ki pa bodo veljali kot poiskus za eno leto, ali pa tudi manj. V glavnem je družba predlagala podaljšanje glavne mestne proge od svetogorske postaje do Standreža in nazaj.

V Ločnik je družba predlagala dvosmerni progo, eno z gorškega Travnika po mestnem korzu do Ločnika in nazaj skozi Podgoro. Vsega skupaj je teh prevozov trideset na dan.

Potem je predlagala vožnjo s Travnika v Stračice mimo drevoreda XX. septembra in nazaj preko ul. IX. avgusta, drugo vožnjo v Stračice pa skozi ul. IX. avgusta in nazaj po drevoredu XX. septembra. Vsega skupaj dvajset, ali štirindvajset voženj. Sestkrat na dan pa bi avtobus vozil s pevškega mostu po ul. Don Bosco na Travnik, s Travnika v Senrok, odtod na južno postajo, na letališče mimo pokopališča in v Sovodnje ter nazaj. Ob nedeljah naj bi vozni listek veljal pet lir več, to je 35 lir.

Komunistični svetovalec je o zadevi govoril celo uro časa in končno napovedal, da bo glasoval za sprejem predloga in potrditve omenjenih dodatnih členov. Svetovalec socialdemokratov je bil proti predlogu in spremembam prog in urnika, ker

Paveličevi hrvatski ustaši se žal niso ničesar naučili od zadnje vojne. Rovarijo naprej in skušajo z lažjo in hinavskim potvarjanjem resnice ter izrabljanjem vere, cerkve in cerkvenih predstojnikov škoditi Srbom in Jugoslaviji. V Parizu so se tako spretno organizirali, da so se že močno uveljavljali in pridobili na svojo stran razne politične in cerkvene osebnosti. To pa je zbudilo ogorčen odpor pri drugih jugoslovanskih emigrantih, tako srbskih, kakor slovenskih in hrvatskih, ki so poslali predsedniku francoske vlade odprto pismo, dolgo 2500 besed, v katerem so pojasnili: kdo so ustaši, kakšen je njihov namen in cilj, kakšnih sredstev za rovarjenje se v Franciji poslužujejo. Podpisniki pisma so zahtevali, da se javna proslava Paveličeve države od strani ustašev prepove. To jim je tudi uspelo. Ustaši pa so vendar imeli za tako proslavitev svojo mašo, a po maši so jih Srbi napadli in pretepli.

Iz »Klica Triglavca« št. 240 od 23. maja 1959 ponatiskujemo za naše bralce najprej članek LONEC JE PREKIPEL, ki ravno poroča o gori omenjenem »Odprtem pismu«. Prihodnjič priobčimo pa kritični članek k dogodku, ki ga je tudi priobčil »Klic Triglavca« pod naslovom »Cut za mero«.

»Odprto pismo« je 9. marca letos naslovljeno 29 jugoslovanskih beguncev v Parizu na predsednika francoske vlade zaradi »delavnosti separatističnih in terorističnih hrvatskih ustašev v Franciji«. Med podpisniki so zastopniki domala vseh srbskih strank v begunstvu (n. pr. Dr. Topalović, Stevan Trivunac, dr. Branko

Miljuš, dr. Dragomir Stevanović, Milorad Jevtić), dva bivša diplomata, Dj. Radovanović od Zveze »Oslobodjenec«, štirje »neodvisni Hrvati«, dva »neodvisna Slovenca« (Dr. F. Zajdela, inž. H. Maister), trije člani »Slovenske demokratske zveze« (ki je ne gre enačiti z ono v Trstu in Gorici, ampak tisto, ki je nastala v domovini po prihodu Tita na oblast) in sicer Stane Savinšek, Milan Zagar in Ciril Guštin. Podpisala sta jo še en musliman Jugoslovčan in en musliman Srb.

»Pismo« je zelo dolgo, okoli 2500 besed. Prva tretjina razlaga nastanek in delavnost ustašev do druge svetovne vojne ter v času Neodvisne hrvatske države, kar je poznana zadeva. Nato razlaga spomenica, kako se je po končani vojni velik del ustašev zatekel v zapadne države in tudi v Francijo, kjer nadaljujejo s svojim delom in tako predstavljajo ustaši pod plaščem gotovih organizacij... najaktivnejši element med totalitarci, ki so našli svoje pribežališče v Franciji. Zlorablajo francosko gostoljubnost in neobveščeno francoskega katoliškega sveta so organizirali svoje delavske organizacije, delno vložene v Francosko konfederacijo krščanskih delavcev, kjer nadaljujejo svoje separatistično delo proti Jugoslaviji. V isti namen služijo tudi organizacije kot »Stepan Radiča«, »Džaferbeg Kulenovića«, »Matija Gubeca«, »Prijatelji hrvatske države«, »Alojzije Stepinaca« in »Podporno društvo hrvatskih izbegliča v Francosko«. Imajo tudi polvojaško formacijo »Hrvatska obrana - domovinsko operativni odsjeck«. Za tem trdi spomenica, da je »brez dvoma da so nekateri hrvatski člani teh organi-

zacij v stvari jugoslovanski rodoljubi, čijih dobronamernost je bila zlorabljena«. Vso to množico organizacij nadzoruje Hrvatski narodni odbor v Monakovem, ki mu načeluje b. hrv. generalni konzul v Berlinu Branko Jelić. Francoski ustaši imajo stalno zvezo s tovariši v Nemčiji, Avstriji, Belgiji, Italiji in Spaniji, dočim jim Svica služi za prehodno državo v Francijo. Na vseh mejah imajo urejene tajne prehode v Francijo. Tu se vprašujejo podpisniki, če naj igra Francija za ustaše podobno vlogo kot jo je pred vojno igrala Italija, kajti ustaši si prizadevajo, da bi spravili v Francijo čim več Hrvatov iz zapadne Evrope, »med katerimi so vsi kakor tudi ustaši toda večina so mladi ljudje, ki so izbrali svobodo in ki so bili ob odhodu (iz Jugoslavije) jugoslovanski rodoljubi«. Toda zaradi težav in skrbi jih ustaši izkoriščajo in obljublajo bilo zaposlitev ali denarno pomoč gotovih francoskih in ameriških zlasti katoliških organizacij bilo izselitev v ameriške države. »Jasno je, da so tako prisljeni vstopiti v ustaške organizacije in postati separatista. Za tem spomenica dodaja, da ustaši razpolagajo z velikimi denarnimi sredstvi, ker so po porazu 1945. prinesli v tužino »velike količine zlata, ki je pripadalo hrvatskemu odseku Narodne banke Jugoslavije«, pa tudi brezštevilno bogastvo, ki so ga pokradli po srbskih pravoslavnih cerkvah in pri stotisočih pravoslavnih in židovskih družinah. Dobro naloženi denar tako omogoča dotok novih virov.

Škof msgr. dr. Teroš zlatomašnik

Te dni slavi msgr. dr. Miha Teroš, apostolski administrator na Gorškem v Sloveniji petdesetletnico svojega mašniškega posvečenja.

V zvišenemu in učenemu dušnemu pastirju iskreno čestitamo k lepemu jubileju in mu želimo še mnogo pastirovanja med našim ljudstvom na Gorškem, to je tudi v Brdih, ki so njegov rojstni kraj.

Šolski uspehi

Na Drž. Strokovni šoli so izdelali ključni izpit sledeči dijaki: Ambrosi Aleksander, Berlot Franc, Cingerli Ivanko, Cingerli Zorko, Dusman Bruno, Gorjan Drago, Jelen Gvido, Koren Ivan, Marega Danilo, Marini Edvard, Mersecchi Pavel, Mervic Mirian, Ozbot Ivan, Tomič Boris, Tretjak Ignac, Zavadlav Ivan, BRISCO Jožica (odličnjakinja), Ferligoj Renata, Figelj Lučka, Komjanc Mirislava, Matežič Rafaela, Princi Jolanda in Suligoj Tatjana.

Nova doktorica

V petek 26. junija je promovirala na tržaški univerzi za doktorico leposlovnih ved g.na Ileana Ferlat, hčerka g. Inž. Ferlata, profesorja matematike na Gorškem učiteljsko. Iskreno čestitamo!

Nekaj resničnih za „Novi list“

Nedavno je »Novi list« pohvalno pisal o »modri« politiki jugoslovanskega komunističnega režima v korist kmetov in kmetijstva. Ugotovil je, da je to vprašanje tam zadovoljivo rešeno.

V presojo točnosti in resničnosti takih trditve »Novega lista« navajamo za slovensko javnost nekaj značilnih primerov takega »zadovoljstva« naših bratov-kmetov, kakor smo jih slišali iz njihovih ust.

Zenica iz neke vasice v Sloveniji nam je potola: Imam doma moža in tri otroke ter dva neozdravljivo bolna sorodnika. Imamo malo kmetijo in dve kravi. Mleko oddajamo po 15-20 dinarjev liter, krompir po 7 dinarjev kg. Drv ne moremo prodati nikamor. Svo veliki reveži in vlečemo naprej z dneva v dan, kakor pač moremo, da se nas Bog usmili.

Vprašali smo: »Ali pa vam neozdravljivo bolnih sorodnikov ne vzdržuje država, kakor je primer drugod po svetu?« »Kaj še, je reva solznih oči, začuden in obupano odkimala.

Nekoč dobrostoječi kmet pa je povedal: »Sel sem iz novogoriškega okraja v Kranj, da si kupim prašička za rejo. Plačal sem zanj 6.000 dinarjev. S prevoznino ter užitnino me je stal vsega skupaj 7.000 din. Ko sem ga zredil, da je tehtal 90 kg in sem imel doma že drugega malega za novo rejo, so mi prvega vzeli kot »prispevke« ki mu pravijo »kontribucija« in mi ga plačali 1.800 dinarjev.

Tretji kmet pa je pravil: »Zahtevali so maslo in ker mi krava ni dajala mleka, sem moral na planine in si ga tam kupiti. Oblast pa mi je plačala polovico nižjo ceno, kot je mene stalo.

Četrti nam je povedal, da je pomanjkanje mesa po vsej Jugoslaviji za navadne državljane že kar občutno. Za nekaterneke v Sežani pa je v tem oziru bolje. V začetku so kupovalcem odvzete količine mesa (čež mejo je dovoljen prenos pol kilograma mesa) prodajali mesarjem in izkupičke zbirali v poseben mesarski sklad. Sedaj pa prireajo z odvzetim mesom po kako dobro večerjo.

Samomorilci pa ne!

Kadarkoli »Demokracija« zadene v cilj in s tem prikaže v gravi luči važno vprašanje, v katerem »Primorski dnevnik« z vso gorečnostjo zagovarja še ne vem kako bedasto stališče svojih veleumnih gospodarjev, uredniki kar zgubljajo živce, pozabljajo na svojo časnikarsko dolžnost, posebnijo in brez premisleka, brezobzirno in nesramno napadajo tiste, ki so se upali na dan z resnico.

V zadnjih časih se je spet pojavil podoben primer in to iz enostavnega razloga, ker je »Demokracija« jasno in glasno povedala, da se ne more nikakor strinjati z manjšinsko politiko, ki jo zagovarjajo jugoslovanski oziroma slovenski komunisti, katerim je pač prva skrb, in so sami to povedali na zadnjem kongresu v Ljubljani, politika krepitve »demokratske« in socialistične sile tostran meje, kar za nas demokrate pomeni podpora tistim slovenskim ljudem, ki so se brez najmanjšega sramu pogreznili v morje italijanskega socializma.

Ti gospodje pa v resnici nimajo več nič skupnega z narodno manjšino, oni so postali sestavni del italijanskih strank, ki včasih res govorijo o naših narodnih vprašanjih, toda ne zato, ker jim je pri srcu naša usoda, ampak zato, da bi na ta način pridobili tudi slovenske glasove za dosego ciljev italijanske socialistične stranke, povezane s komunistično ki zasleduje odpravo demokratičnih svoboščin in uvedbo nikoli dovolj osvoježene diktature, pod katero bi vsi brez izjeme postali navadni hlapci vladajoče klike.

Slovenecem v Italiji, ki so zašli na to pogubno pot, komunisti z onstran meje

naj le naročajo in ukazujejo, toda nam zavednim Slovence, ki se nismo in se ne bomo odpovedali lastnim pravicam, ti ljudje ne bodo krojili usode. Slediti njim ukazom bi pomenilo narodni samomor. Tega pa ne bomo nikdar storili!

V svoji sredi imamo dovolj sposobnih in plemenitih voditeljev, ki se kot Slovenci vedno in povsod zavzemajo za našo slovensko stvar. Samo njim lahko zaupamo, samo pod njihovim vodstvom bomo lahko dosegli kot svobodni državljani in kot prepričani Slovenci tiste pravice, ki jih lahko dosežemo le v svobodni in demokratični državi. D.

NOVICE IZ SLOVENIJE

LJUBLJANSKO VSEUCILISCE

V šolskem letu 1958-59 je bilo na ljubljanski univerzi vpisanih na devetih fakultetah 7568 visokošolcev, od katerih je 1500 iz ostalih jugoslovanskih republik, 50 pa je tujecev. Od 1. junija 1958 do 1. junija 1959 je diplomiralo 678 absolventov: iz tehničnih fakultet 260, iz agronomsko-gozdarske 60, iz medicinske 54, iz naravoslovne 69, iz filozofske 88, iz pravne 105, iz ekonomske 22. Rednih profesorjev je bilo v zadnjem letu 95, izrednih 81, docen pa 62.

RADLSKI NAROČNIKI V SLOVENIJI

Mesečni statistični pregled Zavoda LR Slovenije ugotavlja, da je v Sloveniji 211.949 radijskih naročnikov. Povprečno je v Sloveniji 1 radijski sprejemnik na 7 prebivalcev.

je dejal, kakor že prejšnji govornik, da bi tako službo morala prevzeti občina sama. Napovedal je, da bo njegova skupina glasovala proti predlogu. Vsi drugi govorniki so bili za sprejem predloga in dodatnih členov. V imenu slovenskih svetovalec je govoril dr. Sfiligoj, ki je podrobno objasnil vso zadevo, kakor izgleda iz prejšnjih let in v sedanosti, primerjal pozitivne in negativne, to je ugodne in neugodne strani predloga in dodatnih členov. Ugotovil je zlasti dejstvo, da je zaposlitev uslužbenec predvidena v posebnem členu, ki prepoveduje družbi, da bi koga brez pristanka občinske uprave odpustila in poudaril, da je s tem členom dano jamstvo vsem uslužbenecem, da ne bodo odpusteni. Dr. Sfiligoj je povedal tudi, da njegova skupina ni proti temu, da bi prometno službo z mestnimi avtobusi prevzela občina, toda zaenkrat, zlasti ker promet danes z družbo ATA občino nič ne stane, ne vidi nobene nujnosti ali koristi za takojšnji prevzem v lastno režijo.

Končno je svet, po nastopu še drugih svetovalec in odbornikov ter po županovih pojasnitvah, glasoval in predlog ATE ter dodatne člene potrdil. Seveda vse to kot poiskus za dobo enega leta.

Vsi svetovalci, razen socialdemokratov in komunističnega, ki so se pa vzdržali, so glasovali za novi red.

Odmev v listih

Mnogi svetovalci in razni uslužbenci družbe ATA so dr. Sfiligojev nastop pohvalili kot resen, izčrpen in z dejstvi utemeljen. O njegovem nastopu so poročali točno vsi italijanski listi, tako vsaj »Piccolo«, »Gazzettino« in »Messaggero V.« »Novi lista« je slišal ...in poročal, da se je dr. Sfiligoj odločno izjavil proti temu, da bi promet z mestnimi avtobusi prevzela občina. »Primorskega« pa je šel še dalje in poročal, da je dr. Sfiligoj, dejal, da njega ne brigajo odpuisti in podobno.

Dr. Sfiligoj je zahteval od »Primorskega dnevnika« popravke, ki ga je list točno priobčil 10. t.m.

Ni prvič, in žal ne bo najbrž niti zadnjič, da »Pr. dn.« poroča iz trte izvite neresničnosti o nastopu naših svetovalec. »Pr. dn.« daje vtis, da dosledno napačno poroča o nastopu naših slovenskih svetovalec. O nastopu italijanskih svetovalec, ne samo komunističnih, ampak tudi demokratskih in desničarskih poroča običajno točno. Samo nastopi slovenskih, demokratičnih Slovencev, so mu trn v peti in o njih ne poroča vedno stvarno.

V gornjem primeru, s trditvijo, da je dr. Sfiligoj izjavil, da »odpuisti in podobno« njega ne brigajo, je »Pr. dn.« upajmo nehoti, vrgel senco na dr. Sfiligoja in na druge slovenske svetovalce, v katerih imenu je on govoril, ker iz poročila »Pr. dn.« nujno izhaja, da je usoda uslužbenec družbe ATA in sploh usoda delavcev, našim slovenskim svetovalcem deveta brigada.

V službi resnice

»Novi lista« je nedavno od tega napisal, da je v službi resnice. Zakaj pa poroča napačno in v takem slogu, ki napravi na bralce vtis, kot da bi naši svetovalci bili na strani krivice in delali proti koristim našega ljudstva, ali pa celo kot, da bi svoje opredelivale celo prodajali?! Tako je r. pr. poročanje »Novega lista« od preteklega tedna o seji občinskega sveta z

SMRTNA KOSA

V Prvačini v Sloveniji, okraj Nova Gorica, je v soboto 11. t.m. umrl učitelj v pokouju g. Rudi Cehovin, star komaj 63 let. Pokopali so ga v nedeljo 12. t.m. Pokojnik je stric g. dr. Slavkova Bratine, profesorja na višji gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Gorici.

Prof. Bratinovi družini, zlasti gospe mami, pokojnikovi sestri, ter vsem preostalim sorodnikom naše iskreno sožalje.

Sončne erupcije ogražajo zemljo

Astronomi na ameriškem opazovališču na gori Mount Palomar ocenjujejo naj-novejše sončne erupcije, ki zavzemajo petdesetkratno obsežnost naše zemlje, kot novost, ki jo je potrebno raziskati z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Ze lanskoletni sončni izbruh so sprožili domnevo, da se naš sončni ustroj približuje nekemu večjemu sončnemu sistemu in da zato vplivajo na ozračje določena radioaktivna valovanja iz vseirirja.

Astronom prof. Smalfovt zastopa mnenje, da se z razširjevanjem kozmosa posamezni sončni sistemi spajajo. Zato domneva, da se bo naš sončni sistem v naslednjih dveh milijonih let združil z nekim drugim sistemom, ki bo iz vseirirja zašel v območje našega sončnega ustroja. Ze v naslednjih deset - in stoletjih pa bi tak kozmični razvoj povzročil silnejše in pogostejše sončne protuberance, ki bi obmetavale našo zemljo in njeno ozračje z zelo nevarnimi snopi žarkov.

Pri zadnjih erupcijah so se v notranjosti sonca izvršile orjaške eksplozivne spremembe. Pri tem so na Mount Palomaru prvič opazili »žarkovne vrtele«, ki so po svoji razsežnosti mnogo večji od razdalje, ki loči našo zemljo od lune. To so doslej najvišji dosedaj opaženi žarkovni izbruh. Smalfovt smatra, da bodo ti sončni »eruptivni prašci« v naslednjih letih čedalje daljši in obsežnejši. To bi moglo močno vplivati na zemeljsko ozračje.

nam odkrije kaka dva milijona zvezd. Vidljivost zvezd so prav zaradi tega razvrstili v razne velikostne razrede. Razredi 1-6 so vidni s prostim očesom. Od sedmega do osenajstega razreda vidimo zvezde samo z velikimi teleskopi. Če tak teleskop povežemo s fotografskim aparatom, se nam pokažejo zvezde do 22. razreda.

Na ta način so odkrili na milijarde sonc, in danes vemo, da vsebuje samo naša Rimska cesta 30 milijard zvezd. Ali so jih s tem tudi že vse prešteli? Gotovo ne, saj niti ne vemo koliko podobnih Rimskih cest je v vseirirju. Preštel jih je samo Bog...

Pobarvani Zalivski tok

Ameriški oceanografi nameravajo v Mehikem zalivu, kjer teče zibelka Zalivskemu toku, prinehati morski vodi ogromne količine svetilkajočega se rdečila, prav tako pa mislijo Mehiki zaliv parfimirati. Na ta način bi radi z vso gotovostjo ugotovili natančno smer Zalivskega toka, ki jamči britanskemu otočju toplo podnebje. Uveljavljajo se namreč domneve, da se Zalivski tok polagoma spet odmika Angliji in približuje Grenlandiji. Če bi se to res zgodilo, bi Grenlandija (Zelena zemlja) spet zaslužila svoje ime kot ga je uživala nekdanj. Nasprotno pa bi britansko otočje zajel večni sneg in led.

Najdaljši predor pod Grenlandijo

V mestecu Thule na Grenlandiji živi kakih 8000 prebivalcev. To je mesto večnega ledu in snega s temperaturo do -50 stopinj Celzija. Kaj počenjajo ljudje v tej večni ledenici? Thule je najkrajša zračna razdalja med Ameriko in Rusijo na letalski progi čez Severni tečaj. Thule je enako oddaljen od New Yorka kot od Moskve.

To oddaljeno ledeno področje je težišče današnje mednarodne strategije. Prav zato ne igra denar tu nobene vloge. Izkazalo se je, da potrebujejo tamkajšnje posadke varno zvezo s severnimi predeli Grenlandije. Ta zveza meri kakih 800 km. Cestna gradnja po ledu in snegu tehnično ne prihaja v poštev. Če pa ne moremo po površini, zakaj ne bi poskušali pod njo? Tako so razmislili iznajdljivi ljudje grenlandijskega naselja. Današnja tehnika skoraj ne pozna več nepremagljivih ovir. Gradnja 800 km dolgega predora pod arktičnim ledom so imeli drzni inženirji kaj kmalu na papirju. Podzemski predor z možnostjo parkiranja, z municijskimi in živilskimi skladišči (hladilniki ne bodo potrebni) in varna zaklonišča za prebivalce, vse to so vrtali v svoje načrte fantastični inženirji.

V tem času merijo strokovnjaki s posebnimi merilnimi napravami pritisk in gibanje ledenih gnet in raziskujejo notranjo strukturo arktičnih ledenikov.

Arktični predor ni več fantazija. Američani so že dokazali, da je mogoče celo razmeroma udobno življenje in delovanje pod ledom. Okrog svojega oporišča Thule so zgradili že številne predore, ki so se odlično obnesli. Zakaj ne bi bilo mogoče tak predor podaljšati in dolžino 800 km?

Zrcalo sodobne „ljudsko-demokratske“ književnosti

Josip Vidmar, eden izmed najodgovornejših utemeljiteljev komunističnega zavojevanja nad slovenskim narodom, je sicer partijsko politično odmahnen na slepem tiru, zato pa velja še vedno za dirigenta sodobne slovenske kulturno-politične vistousmerjenosti v Sloveniji.

NASI RAZGLEDI z dne 27. 6. prinašajo zanimiv »Razgovor o razgovoru« ki na eni strani močno zavdaja po udobnem zaslišanju, na drugi strani pa dokumentarno potrjuje bridko resnico, da je svobodna literarna ustvarjalnost tudi še danes v Sloveniji obsojena na smrtni molk. Obenem pa bo ta odločitev koristna tistim, ki brskajo za karakteristiko sodobnih slovenskih literarnih akterjev v domovini.

»Razgovor o razgovoru« se nanaša na izjave Josipa Vidmarja v reviji »Nina« in se oblikuje v takole podobo:

Zdi se nam, da intervju na tako temo ni bil kaj prikladen oziroma primeren. Prišlo je do fragmentarne podobe problema, ki pa že po svoji naravi fragmentarnosti ne prenese. To dejstvo - če ob tem pomislimo še na članek v Politiki (št. 16491) - je povzročilo nejasnosti, kar lahko zavede javnost na poenostavljeno kulturno političnih razmer na Slovenskem. Tovariš Josip Vidmar se je ljubeznivo odzval našemu povabilu in nam odgovoril na naslednja vprašanja:

V.: Ko ste v intervjuju razpravljali o naši sodobnosti, ste izjavili, »da bi reprezentativnost časopisa Naša sodobnost bila

mного polnejša, če bi v njej sodelovali tudi katoliški pisci, kot so n. pr. Kocbek«. Dovolite, da zaradi tega ugotovimo v javnosti neko začudenje, kajti znano je Vaše stališče do Kocbekovega dela Strah in pogum kakor tudi Vaše načelno stališče do teksta, ki je bil nedavno predloženo Državni založbi Slovenije in katerega izdaja je bila odklonjena z ozirom na Kocbekovo politično platformo.

O.: Odgovarjajoč na taka javna vprašanja, govoriš nekako z občutkom, da govoriš ljudem, ki te vsaj do neke mere poznajo kot pisca. Nadalje se mi zdi prav in potrebno govoriti o literarnih stvareh s stališča literature, razen če literatura sama ne zahteva drugačne obravnave. Tako sem tudi v intervjuju, za katerega gre, govoril samo kot književnik. Naš čas rad v vsaki stvari in besedi išče politiko in o vsem razpravlja s stališča politike. Mislim, da je ravno tako napačno, kakor je napačno pozabljati, da so tudi v literaturi mogoče politične tendence. Pri Kocbeku je deloma ali celo večidel tako. Vendar ne zmeraj in ne zmeraj v enaki meri. Njegova »Tovarišija«, ki obravnava našo nedavno politično zgodovino, je sicer tudi politična, večidel pa je spominška in izpovedana, tudi v nepolitičnem smislu. Njegova knjiga »Strah in pogum«, ki je po moji sodbi umetniško nedogodno delo, hoče podati o našem osvobodilnem boju in o naši državljanski vojni, če naj jo tako imenujem, neko sodbo sub specie aeternitatis, ki je človeško in politično napačna in kvarna. Njegov neobjavljeni drugi del spominov, ki ima naslov »Listina«, vnaša neke njegove današnje politične sodbe in čustva v minule dogodke, zaradi česar podaja izkrivljeno in deformirano podobo tega poglavja naše politične polpreteklosti. Kot taka seveda ni mogla biti objavljena, zlasti ker so Kocbekovi politični nazori v nasprotju s stremeljenjem in hoteljenjem naše vojne minulosti, pa tudi sedanjosti. Podobne nazore razlagajo tudi nekateri drugi njegovi spisi, ki so bili objavljeni v zadnjih letih. Poznam pa vrsto njegovih pesmi, vrsto poglavij iz »Tovarišije«, v katerih vsega tega ni, pač pa je v njih veliko resnične poezije. In če sem izrekel mnenje, da bi Kocbek mogel ali moral sodelovati v »Naši sodobnosti«, je to pomenilo dvoje. Najprej da naj bi sodeloval s svojimi resnično umetniškimi deli; potem pa je v tem mnenju tudi želja, naj bi ta nadarjeni pisec opustil svoje pisateljsko politiziranje, ki ni v skladu z umetnostjo, pa tudi ne z duhom naše stvarnosti. Znano je, da nisem prijatelj ideologij v literaturi, še manj političnih miselnosti, tem manj je tedaj mogoče, da bi v omenjeni reviji pogrešal kakršnokoli krščansko ideologijo ali miselnost, kakršno razvija Kocbek, ki mi je, vrhu vsega, še osebno nesprejemljiva in nezanimiva.

V.: Zanima nas Vaše mnenje - mnenje literarnega kritika, esteta in ene vidnih političnih osebnosti na Slovenskem - kako vrednotite vlogo in mesto krščanskega svetovnega nazora na eni strani oziroma katolicizma - ki je na Slovenskem že od nekdanjih političnih pomen - na drugi strani v sodobni slovenski literaturi.

O.: Vse, kar morem odgovoriti ob tej priliki na to vprašanje, je samo ponavljanje stvari, ki sem jih pisal že velikokrat. Moj odnos do krščanstva je tak kot do vsake mitologije. Tuje mi je, in kljub kulturno zgodovinski vlogi, ki jo je kot

(Nadaljevanje na 4. str.)

Matija Škabar - biseromašnik

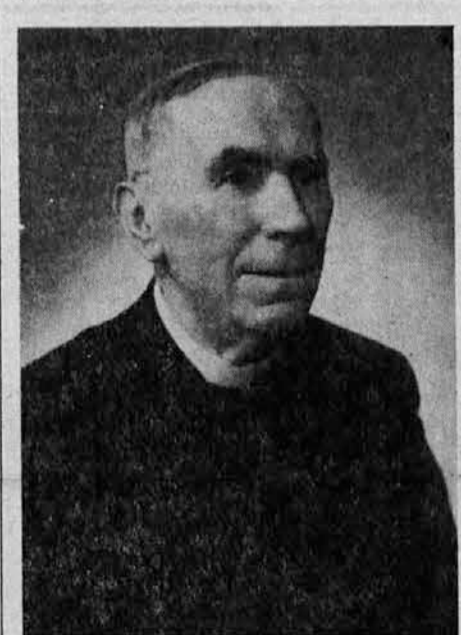
Ob vseh tržaških Slovencev in dobršnega dela Primorcev visoko čislani č. g. Matija Škabar praznuje v teh dneh 60 letnico mašniškega posvečenja. Vedno veder, včasih celo hudomušen je biseromašnik markantna tržaška osebnost.

Naš jubilar je pred nekaj tedni obhajal 83 let svojega plodnega življenja. Maturiral je v Trstu, bogoslovje pa je doštudiral v Gorici. Pred šestdesetimi leti je v svojih rojstnih Barkovljah pel novo mašo in prav tam bo opravil svojo biseromašo v nedeljo, 19. t.m. ob 8 uri zjutraj.

Biseromašnik Matija Škabar je tri desetletja katehetoval na Ciril-Methodovi šoli pri Sv. Jakobu, vse do izdiha te naše najpomembnejše šolske ustanove v preteklosti. Koliko slovenskih pokolenj je vodil od krsta in šole do poroke in groba! V letih svoje žihahne aktivnosti pa ni bil samo dušni pastir in vzgojitelj, temveč tudi požrtvovalen narodnozaveden prosvetar. Od leta 1912 do 1931 je uredil pevsko zbornico pri Sv. Jakobu, v Marjinem domu in v Sv. Križu. Njegovo tiho, drobno, zato pa bodrilno delo med našim ljudstvom v najtežjih časih je razkropljeno po številnih tržaških slovenskih domovih, in največ tega je skopnelo iz jubilarantovega spomina. Saj levica ni vedela, kaj daje desnica. V številnih srečih dedov in babic, očetov in mater pa še vedno utripa lučka slovenske narodne zavesti, ki jo je prigljal in zalival biseromašnik Matija Škabar z vso vnmemo in skrbnostjo.

Njegovi nekdanji učenci in učenke ter ostali tržaški Slovenci se iz srca radujejo

ob njegovemu jubileju in mu s stiskom desnice kličemo: Se na mnoga, mnoga leta!

Zaključni nastop gojencev glasbene šole SPM

Dne 2. julija je Glasbena šola SPM v Trstu priradila na svojem sedežu v ulici Machiavelli 22-II svoj redni zaključni nastop gojencev. Čeprav je močno lilo, so

stari učencev in prijatelji glasbe napolnili malo dvorano. Zaradi odsotnosti nekaterih gojencev, ki so odšli na počitnice, je bil spored nekoliko skrčen.

Od harmonikarjev naj omenimo začetnico Spacalovo, ki je dobro zaigrala dve skladbi »Dalmatinska narodna« in »Domovina«. Drugi harmonikaš je bil Mikulus. Od pianistov, ki jih uredi prof. Mirca Sancinova, je mali Cristiani zaigral dve Sancinovi skladbi »Prvi koraki« in »Otroci pojo«. Gojenec Sandalj pa »Osem kratki skladbi« skladatelj Kleinmichla. Ker so bile te skladbe prirejene za štiri-ročno predvajanje, je basovski part igrala prof. Sancinova. Pri gojencu smo opazili resnost, disciplino in sigurnost. Malalan je prav dobro zaigrala Schytteja »Leseni konjičke« in dve drugi skladbi.

Od gojenk najvišje stopnje naj omenimo Nado Zerjalovo, Sonjo Gullijevo in Lavro Caharijevo. Gojenke niso pokazale samo veliki napredek v tehniki in interpretaciji skladb, ampak tudi svojo osebno glasbeno dognanje. Moramo reči, da so bile skladbe tudi zahtevne.

Violinista sta nastopila dva in sicer Orel, ki je zaigral »Concertino I. in II. stavek« in »Baletno sceno« skladatelja Beriota. Gojenca sta svoji težki nalogi častno izvedla.

Oba naša glasbena pedagoga prof. Karlo Sancin in Mirca Sancinova ne obračata pozornosti svojih gojencev samo na tehnično stran učenja in na pravilno podajanje, temveč tudi na pravilno držo telesa, rok, prstov, loka, kar je za gojencev že iz zdravstvenih in estetskih razlog nujno potrebno

Dr. F. D.

POD ČRTO

Nespečnost

Prve »spalne luknje« se pojavljajo v človeškem življenju takrat, ko ob sencih vzbrstijo prvi srebrni poganjki. Ob takih doživljajih se prizadeti tolažijo z »dorzorelostjo«. Spalne luknje pa so se po zadnji vojni udomačile tudi med mnogo mlajšimi rodovi obeh spolov.

Spalna luknja potrkva z enim samim udarcem s pestjo po podzavesti. Zbuditi se sredi noči in pomisliti. Globoko zazehaš. Truden si kot v otroških letih in vendar... Počakaš še malo in spet malo, in zaspanec se čedalje učinkoviteje - oddaljuje, zato pa se z naglimi koraki približuje - živčnosti.

Tako se to dogaja, in če te ima Bog posebno rad, ti pošlje v teh dneh skozi odprto okno nekaj kohort krivljajnih komarjevih samic in... Spalna luknja se tako razširja v spalno brezno. Prizadeti seveda skrbno čuvajo veliko skrivnost. Tolažijo se, da je to zgolj posledica pomladnega prebujevanja, poletne vročine, jesenskega deževja ali zimske burje. Komu pa naj živčnež zaupa, da ne spi. Nespečnost spada danes med hišne preiskave, z njo se ukvarjajo policijski vohači...

Cez nekaj tednov se nespečnež odpravi k zdravniku. Ta prisega na neke nove ameriške kapljice, priporoča globoko dihanje ob odprtem oknu. Globoko dihanje, zatrjuje, prebuja življenjske sile, ki se na ta način utrjujejo in nespečneža zazibajo. Vse nevesčnosti, ukazuje zdravnik, poženi te skozi okno, daleč proč od sebe! Saj razumete, simbolično seveda, inteligentnega človeka ni treba opozarjati, modruje zdravnik, da odvrže skozi okno skrbi in ne tudi samega sebe.

Med rahlim spanjem in boginjo sreče obstoja neko sorodstvo. Boginja sreče pa je že davno izbrala svobodo. Zato spada nespečnost v ljudskih demokracijah med revolucijske pridobitve. Kakor vse ostale pridobitve, tako tudi nespečnost uživajo v glavnem novorazredniki. Zato je tudi njihovo govorjenje, pisarjenje, zmerjanje in psovanje tako zaspano.

Eden izmed naših vodilnih ljudskode-

mokratskih nespečnežev se je naveličal vseh ljudskodemokratskih kot tudi svobodnih zdravnikov - in ker je dosledni duhovni sorodnik dučaja, firerja in maršala, jo je potegnil k vedeževalkam.

Prva mu je priporočala makovo seme, ki ga je treba dvakrat prekuhati in precediti, nato pa počasi in z navdihoma posrebiti.

Druga mu je priporočala globoko dihanje sredi kraskih borovih nasadov. Pred tem pa bi bil potreben triurni sprehod ob kraskih jamah. Pravijo, da je tej vedeževalki prisilnil naš ljudskodemokratski nespečnež tako klofuto, da jo je odpeljal Rdeči križ.

Tretja mu je priporočila Yogi kuriranje. S takim zdravljenjem, je zatrjevala, je zdravila krčne žile, okrogle trebuhe, histerijo in rdečico, ki je navadno prasiška bolezen, pa se večkraj loti tudi ljudi, ki se svinjsko obnašajo. Izpodbirana naslonjača je potegnila bel kos natiskane papirja, v katerega je bilo zavitih, tako je povedala, pet kranjskih klobas, ki jih je kupila v Kopru. Nataknila si je naočnike in našemu progresivnemu nespečnežu prebrala: »Tvoj dan nam je podarjena zastava, ki se vije v dolgi povorki... Zbrani na najlepših vzgledih... Ljudje in mladina hite v prve vrste velikih led in akcij, vedoč, da si Ti vedno z nami, da spremljaš naše razvite sile in naše rezultate, da skrbiš in da se raduješ nad rastom in vsestrano vzgojo mladih pokolenj!«

Nespečnež je debelo gledal, saj je vendar to pismo ljudstva in mladine Jugoslavije tovarišu Titu za rojstni dan. Saj je našemu nespečnežu prav to pismo »ljudstva in mladine« pokradlo toliko noči. Kaj mu ni tržaški reaktor očital, da so grdo zlorabljali slovnico, jeziku delali silo, zdravo pamet pa pokvarili v vlažugo - in da so tako pisali celo v Londonu...

Pravijo, da so padle kar štiri klofute in da je tretja vedeževalka končala pri Sv. Ivanu.

Kaj hočemo? Vse tri vedeževalke so ga s čarovnjami ogoljufale kot so preslepale Hitlerja in Mussolinija.

Končno je naš nespečnež potožil svojo nadlogo upokojenemu partizanskemu oficirju, ki pa je titovski pokojnik pokazal

figo. Ta se je ljudskodemokratskemu nespečnežu najprej škodoželjno zasmel. »To je«, dejal, »tipična bolezen civilistov, partijski zabušantov! V sredi bombardiranja«, je nadaljeval »sem spal kot polh, ker sem imel čisto vest, vi zajci, pa ste se tresli kot trepetlika po obokanih kraskih ledetih, tresli za življenje in za bodočo stolček! Ampak, ker si ti, ti bom le postregel z učinkovitim receptom.«

»In ta bi bil?« je nestrno spraševal ljudskodemokratski nespečnež.

»No, mislim, je pomežiknil in zvrnil kozarec terana, »najpomembneje je, da se v postelji obrneš! Z leve proti desni strani, tako kot si se nekoč z desne obrnil na levo! Boš videl, kako hitro boš zadrmoval!«

Pepi Grinta

Družinska tragedija

Pierre Lecoq je bil glasbeni učitelj in organist v francoskem mestecu Douai. Nekoga dne je v pokrajinskem središču Lille na nekem koncertu sedel poleg mlade blondinke, ki so ji lasje znotraj padali po hrbtu. To je bila nemoderna pričeska, in prav to je Pierru ugajalo. Ogledoval je nežni profil, velike, jasno vsiljeve oči, ki so z vso pozornostjo motrile orkester. Opazil je, kako se je dekle z užitek od dahnilo, ko so se oglasili prvi zvoki koncerta, opazil pa je tudi, da nima v rokah programa. Prvi odmor je izkoristil, da navže pogovor s privlačno neznanco.

»Ali vam smem ponuditi program?« jo je nagovoril. Dekle se je z bliskovito naglino obrnilo. Jasne oči so ga pogledale, ne v zadregi ali odklonilno, ampak tako kot bi hotela prodreti Pierru prav do dna duše.

»Iskrena hvala, zelo ste pozorni, je odgovorilo dekle s toplim, temnim glasom, »ali, na žalost, ne znam čitati. Sem slepa.« Trenutek dolgo se je Pierru zazdelo, kot da ga je nevidna roka zgrabila za grlo. »Slepi?« je z vidnim naporom spraševal. »Saj imate vendar tako jasne oči... Oprostite, prosim...« je jecljal ves v zadregi. Nato pa je dekle izgnilo desnico in ga z dlanjo pobožalo po licu.

»Oprostite, je dejala, »radovedna sem, kako izgledate. Sedaj že vem. In...« - sre-

brno zveneč smehljaj se je izvil iz njenih ust - »ni tako hudo slepu, ki ni nikoli videl. Od rojstva sem slepa.«

Tako sta se spoznala. Arlaine je imela 18 let, in Pierre, glasbeni učitelj in organist, 25. Ko se je Pierre odločil, da poroči slepo dekle, je bila vsa njegova družina odločno proti poroki. »Slepo ženó? - Ne, to ni prav! Odgovornost je prevelika! Tega ne počenaj, Pierre!« so mu prigovarjali. Mladi glasbenik pa se je samo smehljaj. Na malo Arlaine bo pazil kot na punčico svojega očesa.

Dva meseca kasneje sta se vzela. Proti volji družine. Mestec Douai je svojemu organistu opremilo malo stanovanje, dve sobi s kuhinjo, zraven farne cerkve. Stari župnik ju je poročil. V svojem nagovoru je mladi dvojici dejal: »Ljubezen je močnejša od vsega ostalega na tem svetu. Ljubezen je pripravljena tudi na največje žrtve. Kdor daje, bo prejel, kdor se je ljubezen, bo žel blagoslov...«

Vse mestec je bilo radovedno, kako se bo obnesel nevsakdanji zakon. Pa je šlo boljše kot se pričakovalo. Arlaine ni bila niti od daleč tako nesamostojna kot so sprva domnevali. V svojem stanovanju se je kretala z vso gotovostjo. Ljudje, ki niso vedeli, da je slepa, niso ničesar opazili. Zakon je bil zelo srečen in že kmalu je Arlaine pričakovala otroka. Njena edina skrb je bila, ali bo otrok tudi zdrav, normalen. Zdravnik pa je mlado ženo pomiril. Njena slepota ni bila dedna.

Punčka je razveselila srečno dvojico. Zdrav, normalno razvit novorojenček. Krstilo so jo Yvonne. Arlaine je otročička kar sama oskrbovala. Nobena mati ne bi mogla biti ponosnejša na svojega otroka kot je bila Marlane. Samo takrat, kadar je odhajala z vozičkom na cesto, je moral Pierre z njo. Arlaine pa se je le redko sprehajala. Voziček je postavljala na vrt, Vanj so vdela mikrofon, in zvočnik v stanovanju je naznanjal sleherni glas in vsako otrokovo kretnjo.

Sredi tako lepega in blaženega zakonskega življenja se je nenadoma pripetila strašna nesreča. Z enim samim udarcem je uničila srečo treh ljudi. Kot bi udarila strela z jasnega neba je bila kuhinja v plamenih!

Mladi glasbenik je odšel ob devetih v šolo. Arlaine je 18 mesecev staro dekletce položila v voziček. Ker je zunaj divjala ledena burja, je namestila voziček kar v kuhinji. V velikem loncu je Arlaine kuhala na plinskem štedilniku perilo. Ni vedela, da je njen mož prejšnji večer postaval na kuhinjsko mizo malo steklenico lahko vnetljivega acetona. Nameraval je z acetonom odstraniti barvo na svojem kolesu, da bi ga prelakiral. Prvič, odkar se je poročil, je pozabil povedati ženi, da je na mizi steklenica.

Po nesreči je Arlaine steklenico prevrnila in razbila. Eksplozivni acetone se je iz mize poredil na plinski plamen, in že v naslednjem trenutku je švignil pod strop plamen z glasnim pokom. Arlaine, ki je stala zraven štedilnika, je občutila strahotno bolečino.

Z golimi rokami je poskušala zadušiti plamen. Ni se ji posrečilo. Vsa je bila ena sama goreča baklja. Prevzela jo je ena sama misel: Yvonne! Otroka mora rešiti. Slepa Marlane se je pripilala do vozička in ga potisnila v sosedno sobo ter vrata za seboj zaprla. Sele zatem je zakričala na pomoč. Njeni lasje so goreli. Gotovo bi se rešila, če ne bi mislila najprej na otroka! Slišala je, kako se otrok smeje in sam s seboj čeburna. Nato so jo moči zapustile.

Pierre je slišal v šolo obupne klice svoje žene. Opazil je plamene, ki so švigali skozi kuhinjsko okno. Zdivjal je proti svoji hišici in splezal skozi razbito okno. Arlaine je ležala v plamenih zraven štedilnika. Z rokami ji je strgal goreča oblačila s telesa. Ni opazil, da se je pri tem sam nevarno opeknel po rokah.

Ko so prispeli gasilci, je Pierre čepel zraven Arlaine. Se enkrat je nesrečna žena odprla oči in zašepetala: »Yvonne - Yvonne sem rešila iz plamenov...« Bolniški voz jo je odpeljal v bolnišnico. Se preden pa je dospel do svojega cilja, je njeno življenje ugasnilo. Samo mala Yvonne je ostala nepoškodovana. Pierre ne bo več muzical. Odrezati so mu morali desnico.

»Bili smo tako srečni...«, to je edino, kar lahko še izusti Pierre Lecoq. V eni sami minuti je usoda uničila srečo male družine.

Psihologija totalitarizma

Ze med prvo svetovno vojno so razumni ljudje prerokovali, da taka vesoljna nesreča klicje po veliki, novi religiji. V doloeni meri je ta nesreča religiozno tuji priklicala, kajti totalitarizem ni pravzaprav nič drugega kot vroča politična vera, s posebno gorečnostjo za spreobrnjenje. Morda ni toliko vera, kot pa do najmanjših podrobnosti izdelana psihološka tehnika.

To tehniko so v zadnjih štiridesetih letih že tolikokrat preizkusili na vzvodu in v osrčju Evrope, da lahko začetno njene glavne značilnosti. Kot oblikovalna gmeta služi najbolje z vojnimi dogodki poražen narod, razdrobljen v medsebojnih sporih, krvavec zaradi resničnih ali samo dozevnih krivic. Dobrodošla je vsaka dežela, ki jo je zajel strah in so jo razdvojile nahujskane strasti.

Ko je neka dežela toliko »zmehčana«, pričnja akcija. Ta se razljuje v štiri glavne veletoke, ki jih poganjajo propagandna sredstva, prepričevanja, zastraševanja. Kar se tokovom upira, ugonablja poplava. Vse, prav vse mora postati eno samo neizmerno blato »stodostnega prepričanja».

Prvič je treba v ljudeh zasejati neizmerno sovraštvo. V sami sredi preplanih ljudi, v njihovi neposredni bližini, vse povsod je prisoten smrtni sovražnik. In na tega sovražnika se vsipajo najbolj črna, najbolj demonska prikazovanja. Tu postaja tudi najplemenitejši človek, največji svetnik in asket - najhujši zločinec. Zasluga »spreobrnjenja« pripada propagandi, osnovnemu veletoku.

Drugič je treba te demonske sence nadomestiti z nečim nadloveskim. Saj je toliko Siegfriedov, nadljudi, potomcev slavnega Rima, članov samozavestnega proletariata, z eno besedo: ljudi, ki nosijo v sebi nekaj junaškega, nadnaravnega. Povprečni človek se tako in tako izgubi v množici.

Tretji tok. Sredi množice se neke postavljajo samozvane, voditelji, oče ljudstva, nezmtljivi junaki, edinec partije, nedotakljive; pol božanstvo iz mesa in krvi. Njegova slika, njegovo ime, njegovi simboli visijo po ulicah, po izložbah in gostilnah. Za imeni, slikami, izreki in simboli - svoboda je namreč trdoživa in noče umreti - preži njegova tajna policija, ki likvidira vse upornike in obotavljavce.

Četrta, veletok prikazuje orjaški ustvarjalni cilj. In za ta cilj mora slehernik nenehno izpovedovati svojo pripravljenost, da žrtvuje zanj vso svojo stvarno in duhovno imovino, da zanj žrtvuje svojo osebno svobodo in se prostovoljno vpreže v jarem suženjstva. Ker pa se je na ta način že uveljavil totalitarni način življenja in ker ostaja nenastitljivi sovražnik še vedno nevaren, dokler bo na svetu še en sam kotiček, kjer bi lahko zasnoval zaroto, zato ta cilj ne more biti drugačen kot zavojevanje vsega sveta.

Leninizem, fašizem, hitlerizem, stalinizem, titovizem - vse to se je oblikovalo po tem obrazcu. Iz tega obrazca so se prelevili nacionalisti v internacionalce, protikomunisti v partije, črni fašisti v rdeče fašiste. Ta obrazec proizvaja atom-

ske energije: fanatično gotovost, fanatičen dinamizem, fanatično krutost, fanatično podivjanost. Sile človeške podzavesti so se zdramile in njihova strahotna moč se udinja ideološki omami.

Tehnika sama ni nič novega. Pričenja z oboževanjem pravovernosti in krutega preganjanja. Vsa neizmerna sila moderne propagande in ustrahovanja usmerja množice v podivjanost, krutost; k izvajanju absolutistične oblasti in pasje poslušnosti. Za čredo ustrahovancev je svoboda največji sovražnik. Posledica take množične ponorelosti je nenehno vzdrževanje, razpihovanje - »hladne vojne«. Včasih je ta »hladna vojna« divjaško odkrita, včasih prihujeana, vedno pa prisotna.

Prav tako kot na zunaj, se uveljavlja obrazec na notraj. Ko enkrat izgubi svoboda ustvarjalni stik z ljudstvom, izgubi istočasno tudi svoj namen - in še mnogo več kot to. Ko izginejo smotri, vrednote in razgibanosti svobodnega življenjskega uveljavljanja, ne ostajajo praznine. Nevidno se v ta vakuum vtihojajo strah, cinizem, nevoščljivost in zamerljivost, glavne značilnosti totalitarnega življenja.

V izvajanju »hladne vojne« si je totalitarizem nadel učinkovito krinko. Če bi se tiranija predstavljala v svoji resnični luči, ne bi bila nevarna. Toda mrčne sile stalno in neutrudljivo fabricirajo čim več in čim bolj zavilih utemeljevanj. Sodobna stvarnost nam je že neštokrat dokazala, kako se totalitarna tehnika prikazuje pod najrazličnejšimi političnimi prevlekami.

Ko so za obličje sprejeli komunizem,

so ga opremili z idealističnimi ustmi. Totalitarci je prvak podzemlja, uboječ, zaničevanec, preziranec, razdedinjenec. Totalitarni komunizem se množično predstavlja kot vesoljna cerkev, čeprav te besede nikoli ne izusti. Cilj, s katerim sledi množice in tudi številne razumne ljudi, je bratstvo vseh ljudi na svetu, svetovna skupnost, »kjer je svobodni razvoj slehernika pogoj za svobodni razvoj vseh«. Popolno nesoglasje, anarhija notranjega življenja, neprestano pretvarjanje samega sebe, totalna nezaupljivost, to in še marsikaj so pridobitve totalitarnega življenja.

S hujskanjem ljudi v nedopovedljivo sovraštvo, vzgaja komunizem množice v - svetovno bratstvo. Z najogabnejšimi lažmi navaja podjarmljence k spoštovanju - resnice. S suženjstvom jih pripravlja k - svobodnemu razvoju. To je najhujši cinizem, ki ga pozna svetovna zgodovina.

Po tej osvobodilni totalitarne tehnike lahko odgovorimo »Pr. dn.« z dne 5. tm.: »Če se nismo usteli je v zadnjih treh letih »Pr. dn.« naše gibanje oziroma naše zastopnike 37 krat denunciral italijanski javnosti za sovinitistične slovenske nacionaliste. V istem času, če se nismo usteli, nas je v eni ali drugi obliki 39 krat prijavljalo slovenski javnosti za nekatere sopoltnike italijanske demokratske stranke oziroma kar za odpadnike. Kdaj je »Pr. dn.« pisal resnico in kdaj je lagal? V vseh 76 primerih je svoje modrosti črpal iz obraza totalitarne tehnike, kajti v vseh 76 primerih ni niti lagal niti pisal resnice, ampak operiral s psihologijo totalitarizma, ki je njegov idejni in krušni oče. Pika

TRŽAŠKI PREPIHI

Mravlje so nepoučljive

»Prvi dnevi počitnic v zadnji številki »Demokracije« so verjetno ugajali marsikateremu ljubitelju narave.

V junijski številki lista »Internationale Bodensee Zeitschrift«, Amriswil, poroča sloviti naravoslovec Kutter še nekaj zanimivosti iz mravljinčjega življenja.

Kutter si je za svoje znanstveno raziskovanje omislil dvoje vrst mravljinčjih kolonij. Eno kolonijo so sestavljale mravlje vrsti »coptiformica«, drugo pa »serviformica«; po slovensko bi morda prve imenovali »novi razred«, druge pa »starejši razred«. Mravljišči sta bili postavljeni tako, da so novorazredničarke lahko svobodno obiskovale strežnice in narobe. Mravlje vrsti »serviformica«, strežnice, so bile številčno močnejše in so v začetku zastražile in zabarikadirale vse vhode v lastno mravljišče proti morebitnemu vdoru tujih mravelj. Aktivnejše mravlje vrsti »coptiformica«, novorazredničarke, so najprej poslane nekaj svojih aktivistinj v zastražena gnezda sednih mravelj. Te aktivistinj so se obnašale kot najmirnejše nepovabljenke. To zadržanje aktivistik pa strežnice niso prelepile. Stražarke strežnic so vsiljivke zagrabile in jih raztrgale. Temu nasilju se novorazredničarke niso niti upirale.

Prihajale pa so nove vsiljivke, ki so prav tako potrpežljivo in brez obrambe žrtvovale svoja mravljinčja življenja za skupnost. Zaradi vzornega obnašanja novorazredničarke, so se tudi strežnice polagoma premislile. Vsiljivke so vendar dostojne in pošlene mravlje, ki prihajajo sicer nepovabljenke na obisk, vendar pa

z dobrohotnostjo gostoljubnega sosedu. Morda pa ni bilo prav, da so jih strežnice sprejemale z jezo in nezadovoljstvom ter jih enostavno pobijale!

Tako so se strežnice z obiski novorazredničarke nekako pomirile in jih njihova prisotnost ni več motila. Stevilo gostov je naraščalo - in nekega dne so vsiljivke navale na mravljišče strežnic in odnesle vsa jajčeca in delavke v svoje mravljišče. Od te ure dalje so bile strežnice samo še sužnje novorazredničarke... Sele ko je bil rok končan, so novorazredničarke vsakokratno matico izropane mravljišča nagnale ali pa obglavile.

Na »miroljubnem« način so novorazredničarke v začetku svoje nezaupljive sosedje najprej premamile, zato pa se pastile ene kolonije za drugo. Vselej so novorazredničarke uporabljale taktiko »ljudskega frontstva« in vselej so strežnice tej taktiki tudi nasedle. Ostale so v resnici nepoučljive, kar je ugotovil tudi g. E. Skaza v zadnji »Demokraciji«. Zato je tudi cvela mračna usoda, ki jo beli človek po grško imenuje dulosis, se pravi suženjstvo, hlapčevstvo.

Zlepa ali zgrda

Gospod urednik!

Rad verujem pravniku dr. Mikuletiču v uvodniku »Pr. dn.« z dne 5. tm., da so Italijanom v Koprski in zajamčene manjšinske pravice, da je član krajevnega odbora navdušen in da se pritožuje le nad preamajno podporo ljudske oblasti. Verjetno bi tudi slovenski manjšini v Trstu padla z oblozene mize po kaka drobtinica, če bi se slovenska manjšina »strnjeno« vključila v vrste demokratske stranke, kot so italijansko manjšino uvrstili v obe titovski politični organizaciji.

Taka koprška vistousmerjenost je za naše titovce umevna »naravna« politična stvarnost, za nas in vso svobodno javnost po vsem svetu - in tudi za tržaške titovce pa bi bilo tako posnemanje kulturna in narodna sramota. Stvar pa se za titovce hitro obrne, če se Slovenci vključijo v italijansko socialistično ali komunistično stranko. V tem primeru se sramota čez noč preobrazí v čednost.

Če kdo misli, da so italijanski socialisti in komunisti praktični internacionalci, ga bodo že na prvem sestanku v celi, kjer bo morda med 20 udeleženci en sam Italijan, poučili, da ni važno v čigavem jeziku se izražati, ampak o čem v tem jeziku razpravljati. Tako bo 19 Slovencev in 1 Italijan govorilo po italijansko. Verjetno bi tudi demokratski pristali na tak pogoj.

Končno ni bistvene razlike med nasilno in fratelančno asimilacijo. Za boljše viziozijo sta komunisti obe metodi priljubljeni. Med sistematičnim jezikovnim in ideološkim asimiliranjem tako in tako ni bistvenih razlik. K. S.

Ob zgodovinskem gradivu RPS

(Nadaljevanje s prve strani)

pretvarja v dvorezen nož, ki meče zgornjo senco na razmere v titovski vladavini. Kar je bila nekoč samo po sebi umevna pravica zagovora, tega danes ni več. Politični nasprotnik ni deležen niti najmanjšega spoštovanja ali upoštevanja. V nobenem primeru pa ne sme ostati hraber in pošten. Kot osebnost in kot človeka je treba uničiti do konca. Takšna je komunistična pravica, ki je pri najboljši volji in kljub Saint Justu nikakor ne moremo označiti za napredek.

DAROVI

V počastitev pok. g. Matije Bergerja so darovali SDD tvrdka Vatovec 3000., M. Srebotnjak 1000. in družina Marc 1000. lir. Iskrena hvala!

Kdor si želi poznanstva

IZ STARE DOMOVINE SLOVENIJE

ALI KATERE KOLI DRUGE DEZELE

Z NAMENOM POROKE

NAJ S POLNIM ZAUPANJEM

ZAHEVA INFORMACIJE PRI

»Eva« agenciji

10253-95 St. EDMONTON ALBERTA

CANADA

Pismu naj priloži dva dolarja in sliko.

Odgovorni urednik:

Prof. IVAN RUDOLF

Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Uredništvo in uprava:

Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75

Dopisi za uredništvo:

ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039

Goriško uredništvo:

Gorica, Riva Piazzetta 18-I.

CENA: posamezna številka L 30.-

Naročnina:

— letno L 600.-

Za inozemstvo:

— letno L 1000.-

— Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

Župna cerkev v Sv. Križu

Na seji 30. junija je obč. svet. dr. Josip Agneletto pisмено interpeliral glede slabega stanja župne cerkve v Sv. Križu. To je tem hujše, ker je svetokriška cerkev občinska lastnina. Cerkevna streha na več mestih pušča. Za preprečitev večje škode so nujno potrebna popravila. Dr. Agneletto je odborniku za javna dela ta popravila nujno priporočil.

ZUPNISCE V SV. KRIZU tudi ni v boljšem stanju. Tudi tu pušča streha in popravila so neodložljiva. Ko se bo popravljala cerkev, je treba da se popravi tudi župnišče.

POT SV. KRIZ - GRLJAN lžasti del, ki vodi iz Sv. Križa do vodovodne ceste, je postala pravi potok. Ze dolgo ni bila popravljena. Cesta je strma in dež odnaša njene sestavine. To je edina pot iz Sv. Križa v breg in kriške vinograde ter do Grljana. Zato prebivalstvo Sv. Križa prikaže od obč. odbora, da cesto popravi takoj, ker se najbolj uporablja v poletnem času. Dr. Agneletto je vprašal občinski odbor, kdaj misli pričeti s popravilom te poti, ki je tako važna ne samo za Sv. Križ ampak tudi za vso okolico, ki spada v turistično kono Grljan-Sv. Križ.

JAVNI VODNAK (odtočna pipa) na vodovodni cesti med postajo Sv. Križ in

Grljan je bil že pred več leti odstranjen. Ta vodnjak pa je izredne važnosti zlasti za vinograde pod Sv. Križem in Grljanu, ker je čista voda neobhodno potrebna za pripravljanje modre galice za škropljenje trt. Gre za majhno količino vode, ki se uporablja v mesecih maj-julij, tako da ne bi ACEGAT občutil nikake škode. Dr. Agneletto je toplo priporočil odborniku za ACEGAT, da podpre to prošnjo pri upravnih komisiji, tudi z ozirom na dejstvo, da je vrojniški vodovod na ozemlju davčne občine Sv. Križ.

Na interpelaciji dr. Agneletta o delih v ulici Verniellis je odgovoril odbornik Geppi. Ta dela se tako dolgo vlečejo, ker je bil ves predor v nevarnosti zaradi odprtine v oboku predora, ki je zahtevala, da se zgradi nov podstavek v okrepitve obstoječega oboka.

O delih v predoru Sv. Vid je poročal odbornik Geppi. Ta dela se tako dolgo vlečejo, ker je bil ves predor v nevarnosti zaradi odprtine v oboku predora, ki je zahtevala, da se zgradi nov podstavek v okrepitve obstoječega oboka.

Na seji 3. julija je bil sprejet predlog odbora, da občina odstopi družbi Italijanska radiotelevizija (RAI-TV) okoli 2400 kv. metrov zemljišča ob poslopju »Teatro Nuovo« za zidanje lastnega sedeža v Trstu. Med razpravo je dr. Agneletto omenil, da je sicer cena 32.000 lir za kv. m prenizka, ker je tam cena vsaj dvakrat tolikšna, ali z ozirom na kulturni in arhitektonski pomen novega poslopja za Trst, ki bo tudi po svoji zunanosti nekaj več kot kaka moderna »najemniška vojašnica« je občinski svet dolžan glasovati za tako rešitev, ki bo morala upoštevati domačo delovno silo in gradbeni material. Predlog je bil sprejet.

Dogodki doma

TECAJ ZA NADZORNICE V KOLONIJAH. Slovenske dobrotelne ustanove, ki organizirajo počitniške kolonije za otroke s Tržaškega, so v dneh 22., 23., 24. in 25. junija privedle tečaj za osebe teh kolonij. Udeležilo se ga je 40 slušateljcev. Predavanja so bila skrbno izbrana. Predavali so: preč. g. Marijan Zivic o namenu kolonij; zdravnik g. dr. Franjo Delak o učinkih sonca, zraka in vode na zdravje ter o prvi pomoči; učiteljica gđe. Nada Martelanc o notranji organizaciji kolonije in o vzgoji po modernih načelih ter g. Bianka Frandolič o zaposlitvi otrok in o življenju v koloniji. Ob začetku tečaja je bil napovedan natečaj za najboljši načrt za delo v koloniji. Zmagala je učiteljica gđe. Marija Zivec.

TRŽAŠKI VELESEJEM so zaključili v nedeljo 5. tm. Jugoslavija je bila dobro zastopana, Slovenija pa še posebej. Obiskovalcem so na sejmishču postregli tudi s prigodno publikacijo z imenom Vestnik. V njej so razvrščeni informativni članki v srbohrvaščini in italijansčini. Niti enega prispevka ni v slovensčini, čeprav je v Jugoslaviji slovensčina uradni jezik. Sicer pa tudi na tukajšnjem konzulatu ni drugače. Tiskovine sprašujejo obiskovalca Jugoslavije v treh jezikih, slovenskega ni med njimi, pa čeprav je verjetno večina obiskovalcev Jugoslavije, ki preko tukajšnjega konzulata potuje v Jugoslavijo, slovenskega rodu. Niti sluga na konzulatu ne razume tržaškega Slovenca. Na jugoslovanskih potnih listih ni slovenske besede, še globe na bloku potrjujejo v srbohrvaščini. Na ljubljanski carini se moraš

Zrcalo sodobne „ljudskodemokratske“ književnosti

(Nadaljevanje s 3. str.)

moralna misel krščanstvo odigralo, se mi zdi v današnjem času naivno in primitivno. Zmeraj sem se čudil resnim in pomembnim mislecom, ki so se, kakor na primer Tolstoj in Dostojevski, vračali k temu starodavnemu religioznemu sistemu. Tembolj se kajpada čudim takim pojavom v sedanosti, ki je polna povsem drugega, žive problematike, kakršni s tem dva tisoč let stari orodjem pač ni mogoče do živga. Popolnoma druga stvar pa je naš slovenski katolicizem, ki je s svojim janznističnim, ozkoslovenskim mračnjavstvom zagrešil toliko kulturno sramotnih dejanj pri nas. Izrojen v klerikalizem predstavlja najusodnejšo nesrečo za nas Slovence tudi v moralnem smislu, kar se je v tako pošastnih in zločinskih oblikah pokazalo v našem osvobodilnem boju.

V.: Ne zadovoljuje nas ugotovitev: »Knjiga Strah in pogum ni dobra. Kolikor se spominjamo, je Vaša nekdanja kritika bila celovitejša in polnejša.

O.: Razlika med bežno opazko in analitično kritiko je naravna in razumljiva. Kolikor je za obseg tega razgovora primerno, sem svojo misel o Kocbekovem »Strahu in pogumu« dopolnil zgoraj, v odgovoru na prvo vprašanje.

V.: Generacijski princip ste že večkrat v Vaših dosedanjih polemikah utemeljevali. Težko je pa govoriti o generacijskem principu v zvezi z Revijo 57. To je povzročilo nejasnosti. Menimo, da skupina s popolnoma političnimi interesi ne more imeti nič skupnega z generacijo v literarnog zgodovinskem smislu.

O.: Generacijsko načelo je v obravnavanju literature splošno sprejeto. Če sem v zvezi z »Revijo 57« govoril o generaciji ali o »samo eni generaciji«, sem to storil z mislijo, da tu pravzaprav ne gre za resnično literarno generacijo, ki je »Revija« pač ni predstavljala, ker se v nji - kakor sem dejal - niso pojavili izraziti literarni tvorci. Politične usmerjenosti skupine okrog »Revije« se seveda nisem dotaknil, ker je to čisto politično vprašanje in ker kot tako ni spadalo v okvir intervjuja. Rekel sem, da mi je »Revija« žal. Rekel sem pa tudi, da je bila taka, kakršna je pač bila, nezadovoljiva. Jasno je tedaj, da sem jo obžaloval samo kot možnost za nekoliko bolj pisano literarno življenje,

Drobne tržaške vesti

DRZAVNI NAMESCENCI so končno prejeli poviške, ki so jih s tako težavo sprejeli v parlamentu. Povprečno so naši profesorji prejeli po nekaj manj kot 5000 lir za pet mesecev, kar pomeni, da bodo poviški znašali povprečno nekaj manj kot 1000 mesečno.

NOVO MASO NA VRABCAH, je daroval g. Boris Cibej v nedeljo 5. tm. ob veliki udeležbi faranov.

LUTKAR VIKTOR PODREKA, ki je bil rojen v Beneški Sloveniji l. 1883, je nenadoma umrl v Zenevi. Po vsem svetu je bil znan kot eden najboljših umetnikov lutkarstva. Prepotoval je skoraj vse svet.

NOVI SOLSKI SKRBNIK, ki je nasledil dr. Tavello, dr. Vincenzo Grippo, je prevzel svojo novo službeno dolžnost. V Trst prihaja iz Pistoie.